

פרשת בהר-בחקתי תש"ע
To Learn Torah or Maintain the World?

לע"נ יוסף טוביה ז"ל בן ישראל אריה יב"ח
תנצב"ה

רש"י
(ג) **אם בחקתי תלכו** - יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה: **ואת מצותי תשמרו** - הווי עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה א) ולמדתם אותם ושמרתם

(ד) **בעתם** - בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון בלילי שבתות ובלילי ימים טובים: **ועץ השדה** - הן אילני סרק, ועתידין לעשות פירות: (ה) **והשיג לכם דיש בציר** - שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הציר, ובבציר תעסקו עד שעת הזרע: **ואכלתם לחמכם לשבע** - אוכל קמעא והוא מתברך במעיו:

רמב"ן
(ו) והנה בבריאתו של עולם נאמר בחיות שנתן להם העשב לאכלה דכתיב (בראשית א ל) ולכל חית הארץ ולכל עוף השמים ולכל רומש על הארץ אשר בו נפש חיה את כל ירק עשב לאכלה, ואמר הכתוב "ויהי כן", כי הוא הטבע אשר הושם בהם לעד, ואחר כך למדו הטרף פני החטא הממית כאשר פירשתי. וכשהותר שחיטת בעלי החיים לבני נח אחרי המבול והזהיר על האדם (שם ט ה) ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש וגו' את נפש האדם, ולא נפש חיה מיד חיה בחברתה, נשאר על מנהגם לטרוף. ובהיות ארץ ישראל על השלמות, תשבת רעת מנהגם ויעמדו על הטבע הראשון אשר הושם בהם בעת יצירתם, וכבר הזכרתי מזה בסדר תולדות נח (בראשית ט ו): ועל כן אמר הכתוב על ימי הגואל היוצא מגזע ישי, שישוב השלום בעולם ויחדל הטרף ורעת הבהמה וכל הרמש כאשר היה בטבעם מתחילה. והכוונה היתה בו על חזקיהו שביקש הקב"ה לעשותו משיח (סנהדרין צד א), ולא עלתה זכותם לכך, ויהיה המעשה על המשיח העתיד לבא:

מסכת ברכות דף לה ע"ב
תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: (יהושע א') לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: (ישעיהו ס"א) ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: (דברים י"א) ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: (דברים כ"ח) ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחי - ולא עלתה בידן.

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored by Dr. Bernard & Robin Cohen

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.

ספר שם משמאל לפרשת בחקותי [שנת תרע"ג]

ובזה יתישב לנו מה שהקשה כ"ק אבי אדמו"ר
 זצלה"ה דהנה בפרשת ראה כתיב את הברכה
 אשר תשמעו ופירש"י על מנת שתשמעו,
 והקללה אם לא תשמעו, והיינו שהברכה ניתנת
 5 תיכף על מנת שתשמעו ועל מנת כאומר
 מעכשיו דמי, אבל הקלות אינן באות רק
 אח"כ כשח"ו לא תשמעו וזה לשון אם ככל
 לשון תנאי, וא"כ הכא למה נאמר אם בחקותי
 דמשמע נמי לאו מעכשיו, והרי הברכות הן ע"מ
 10 כאומר מעכשיו, ותירץ לפי דרכו ז"ל. ולדרכנו
 יתישב נמי כי מאחר שהשכר הנאמר כאן הוא
 העתקת הטבע לקדושה וטהרה, וזה לא יתכן
 רק אחר העמל בתורה שהעמל ההוא מעתיקהו
 כנ"ל, אבל שם מדבר בברכת הארץ שברכו
 15 וקללו על הר גריזים והר עיבל זה יתכן להיות
 מוקדם כמו שהיתה העברת הירדן קודם לכל:
 ומעתה נבוא לביאור דברי המדרש הנ"ל, שענין
 זה עצמו אמר דוד המלך ע"ה השבתי דרכי וגו'
 כי כל המזמור מדבר בשבח התורה ותועלת
 20 העוסק ועמל בה, ואמר שזה מהתועלת שבה
 שאפי' אני מחשב למקום פלוני ולבית דירה
 פלונית אני הולך והיו רגלי מביאות אותי לבתי
 כנסיות ובתי מדרשות שהטבע מעצמו אפי'
 בלתי מחשבה כלל נמשך לבתי כנסיות ובתי
 25 מדרשות, כי ע"י עמל התורה נעתק טבעו כנ"ל.
 ובא ר' אחא ופירש עוד יותר שזה אין כ"כ
 רבותא שמדברים חומריים נעתק טבעו
 להשתוקק לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי מי
 שטעם טעם חכמה ומתיקות התורה מדבש
 30 ונופת צופים ממילא נמשך אחרי', ואיננו נצרך
 להעתקת הטבע כ"כ, וכמ"ש הרמב"ם (פ"ז
 מה' רוצח) חייב בעלי חכמה ומבקשי' בלא
 תלמוד תורה כמיתה חשובין, אלא אפי'
 בדברים רוחניים עצמם חשבתי מתן שכרן של
 35 מצוות והפסדן של עבירות, וידוע ששכר מצוה
 בהאי עלמא ליכא, וגם הפסדן של עבירות אין
 הפשט יראת עונש אלא ההפסד הגדול מכל
 ההפסדים שע"י העבירה מפסיד את הדיבוק
 האלקי שהוא למעלה מכל שעשוע ועונג ושמחה
 40 שבעולם והוא מפסיד בשביל תאוה נמבזה
 ונמס והיא רק כרגע, ואף שזהו מדת הצדיקים
 כאמרם ז"ל (אבות פ"ב) הוי מחשב הפסד
 מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה,
 מ"מ עדיין אין זה תכלית השלימות שעדיין
 45 טובת ותועלת עצמו הוא דורש כאמרם ז"ל
 (שם פ"א) אל תהיו כעבדים המשמשים את
 הרב ע"מ לקבל פרס וכו' ולא תאמר אקרא
 בשביל שאהי' בן עולם הבא אלא עשה מאהבה
 וסוף הכבוד לבוא, ועיין מהר"ל בספר דרך
 50 חיים שאף כשעובד בשביל השכר שיגיע לו הוא
 צדיק גמור אבל עיקר העבודה שיאהב את

השי"ת ויחפוץ לעשות מצוותיו בשביל שהן
 מצוות השי"ת. וזה שאמר דוד כשחושב שכר
 מצוה והפסד עבירה ואשיבה רגלי אל עדותיך
 55 לא בשביל השכר אלא בשביל שהן עדותיך, וכל
 זה הוא מחמת העתקת הטבע כי מטבעו לעשות
 דבר הנאות אליו, וזה מחמת עמל התורה נעתק
 טבעו אף מזה. וזה רבותא יותר ממה שנעתק
 טבעו מגשמיות וחומריות לרוחניות. ור' מנחם
 60 חתנא דר"א בר אבינא אמר רבותא יותר שזה
 שנעתק טבעו מצדיק גמור לצדיק בתכלית אין
 זה אלא דרגא אחת, אלא אפי' חשבתי מה
 שכתבת לנו בתורה אם בחקותי תלכו ונתתי
 שלום בארץ ולהיפוך ויספתי ליסרה אתכם
 65 היא אהבת השכר ויראת העונש שאין זה מדרך
 השלמים ובזוה"ק מגנה מאד את יראת העונש
 שהיא רצועה שפתה בישא, מ"מ גם מזה נעתק
 טבעו ועלה ונתעלה כמה דרגין בתר דרגין בבת
 אחת עד ואשיבה רגלי אל עדותיך כנ"ל
 70 שמתפרש נמי בשביל עדותיך, כמו לר"ה, וע"כ
 ניחא נמי דקדוק שבר"ה וכן כת"ק מסיים
 המדרש בכל אחד ואשיבה רגלי אל עדותיך
 אבל בר"א לא מסיים המדרש מידי, מחמת
 שבדברי ת"ק ור"ה מתחלף הפירוש דלת"ק
 75 הפי' בשביל עדותיך, ור"א לא פליג עליו ופי'
 נמי בשביל עדותיך ע"כ לא מסיים מידי. ור'
 אבא ברי' דר' חייא אמר עוד רבותא יותר
 חשבתי ברכות מאל"ף ועד תי"ו, וקללות מוי"ו
 עד ה"א ולא עוד אלא שהן הפוכות אם זכיתם
 80 עפ"י מאמרם ז"ל (יומא פ"ו ע"ב) בתשובה
 מאהבה שזדוונת נעשו כזכיות, וע"כ נמי מהפך
 הקללות מרע לטוב אלא שנתהפך הרע עצמו
 ונעשה ממנו טוב וכל אלה נמשכים מעמל
 85 התורה דברישא דענינא שזה גורם שאפי' ח"ו
 ראוי לבוא עליו קללה לא די שמצילו אלא
 שנעשה מהקללה עצמה ברכה, וזה שאמר אם
 זכיתם מלשון שמן זית זך, היינו שנזדכך עד
 ששם החושך לאור, כמו אבנים טובות
 90 שנתהפכו מחומר עכור לגוף מאיר ע"י ניצוצי
 השמש המכים עליו כידוע בטבע, והוא דוגמא
 לגוף עכור ששב לאור צח ע"י ניצוצי שמש
 התורה הפועלים בו להפוך מחושך לאור:
 קיצור הדברים שלת"ק מדבר מהעתקת הנפש
 95 מדברים גשמיים לדברים רוחניים, היינו מבית
 דירה פלונית לבתי כנסיות ובתי מדרשות,
 ולדעת ר"ה ממדת השלימות, היינו מהעושיין
 כדי לירש עוה"ב להעושיין לגמרי לשמה בשביל
 שהן מצוות השי"ת, ולדעת ר' אבא מהמהפכין
 100 חשוכא לנהורא ומרירא למיתקא, היינו
 שמהרע עצמו נעשה טוב, ומעוונות זכיות: